

într-un cerc al elevilor, la Timișoara. Îmi pare rău că nu am avut prilejul să asist la „montajele” proaspătului Teatru pentru Copii și Tineret de la Iași; recent am văzut, la Ateneul tineretului din București, o interesantă improvizație scenică a unor elevi de la liceul „Tonitza”.

Un spectacol meritoriu întru această orientare se datorează Teatrului „Ion Creangă”. E vorba de *Scufița cu trei iezi*. Textul lui Alecu Popovici alina două texte luate drept model — *Scufița roșie* și *Capra cu trei iezi*, le pune într-un dezechilibru util, într-un balans apt de a genera noi semnificații. În text, balansul exista nu numai între cele două texte originale, dar și între aspectul de basm și cel de realitate (la un moment dat se lansa invitația, urmată *real* de către unii copii în timpul spectacolului, de a se face un fel de concurs de curățat cartofi), între textul finit al autorului și cel în-finit, improvizat de către spectatori, de către actori. Regia Olimpiei Arghir era fidelă acestei unități dialectice. În spectacol elementele *nu erau*, ci *deveneau*, se constituiau, în stare născindă, în fața noastră. Vedeam, în primele minute după ridicarea cortinei, cum actorii își pierdeau identitatea cotidiană, cum, deliberat,

deveneau personaje și cum redeveneau, în final, actori; un alt actor devenea instrumentist, un altul sufler, un altul... element de decor. Chiar decorul ingenios al Elenei Simirad-Munteanu se năștea și se metamorfoza sub ochii noștri.

Și textul parecă se constituia (sau uneori realmente se constituia abia) în fața noastră, adesea improvizat de copii spectatori — și, în consecință, de către actorii care intrau cu ei în dialog. Acest gen de „free theatre” se accentua în momente ca acela al curățării cartofilor. Era un spectacol cu geometrie variabilă, nu numai prin incursiunile actorilor în sală, dar și cele ale copiilor pe scenă (concursul de curățat, distribuirea unor fotografii, vizitarea „menajeriei” cu lupul).

Așteptăm, complementare spectacolelor tradiționale, și (tot mai multe) asemenea spectacole cu valențe deschise, care (pornindu-se de la o osatură prefigurată, și încurajându-se o utilă eferescență ideatică), să se bazeze pe intervențiile spontane ale micilor spectatori activați. Căci, vorba cărții lui Toffler: „Teatrul tradițional spunea spectatorilor: «Stați jos și am să vă spun o poveste». De ce n-ar putea spune acum: «Ridicați-vă în picioare și hai să ne jucăm!»”

AUREL
STORIN

Teatrul pentru copii, copii pentru teatru

Sigur că știința contemporană n-a reușit încă să stabilească cu rigoare care este vîrsta exactă la care nu mai sîntem copii. Poate că și din această cauză spectacolele pentru copii nu se adresează numai copiilor și dacă aș face un mic efort de memorie mi-aș aduce ușor aminte de ambiția pe care o nutrea acum cîva timp un om de teatru de a se adresa publicului între 7 și 70 de ani. Această ambiție nobilă a eșuat la timpul respectiv, pentru că, după părerea mea, ea s-a referit prea mult la vîrsta publicului și prea puțin la configurația sa, la educația teatrală, la capacitatea de a vedea în teatrul pentru copii, un teatru. Nu vreau să observ aici faptul că

există, la o vîrstă, copii destul de adulți și, la altă vîrstă, adulți destul de copii. Problema constă în a te adresa nu unei medii, ci unui *mediu*; cred că una dintre chestiunile cele mai importante care se pun astăzi în fața teatrului pentru copii este aceea de a forma copii pentru teatru. De a folosi înzestrarea naturală, înclinațiile speciale, preocupările și chiar lipsa de „preocupări” a copiilor, pentru a realiza ambianța atît de necesară desfășurării convenției teatrale. Copilul este practic înclinat spre „teatru”, iar adulții găsesc destule prilejuri pentru „a pune în scenă” evenimentele vieții cotidiene, folosind tocmai această înclinare naturală a copii-

lului de a lua convenția drept realitate. Teatrul însă nu se poate mulțumi numai cu atât; el trebuie să-și obișnuiească publicul de la primul contact, că „teatrul” vieții este altceva decât „teatrul” teatrului. Teatrul pentru copii trebuie să introducă ferm în universul copilului-spectator ideea de spectacol, adică de o viață specială, organizată, gândită și trăită la coordonatele scenei. Instalat în fotoliul spre care l-a condus, cu zimbetul pe buze, plasatoarea, copilul nu mai e copil, ci „spectator”, iar mulțimea aceea gălăgioasă care freacă ca o pădure și care mai desface din cînd în cînd și pachetul de ciocolată este, de fapt, „publicul”. Sigur că, uneori, copilul este tentat să identifice actorul cu personajul pe care acesta îl interpretează. E o naivitate care i se iartă. Aceasta nu nis-ar putea ierta însă nouă dacă, privindu-l de pe scenă, l-am identifica pe „spectator” cu copilul din fața noastră. El este, în acel moment de taină, cel căruia noi ne străduim să-i redăm lumea filtrată printr-o modalitate specifică, prin intermediul teatrului.

Nu ajunge numai să „ne jucăm de-a teatrul”, oferindu-i astfel un joc în plus, ci să-l obișnuim cu ideea că acest joc — unul dintre cele mai fantastice jocuri ale vieții — are o structură aparte, un protocol, o ambianță, un destin și că, pînă la urmă, el nu este numai un joc. Tratîndu-l pe copil ca pe un partener de „joacă” noi uităm uneori că el ajunge foarte repede la vîrsta cînd nu-i mai place să „se joace” și atunci imaginea pe care o păstrează din spectacolele „pentru copii” îl determină să se simtă jenat de rolul său de spectator. Ați observat că adolescenții de 12—14 ani evită, în general teatrul pentru copii?

Poate că noi ne lăsăm uneori prea ușor seduși de observația că un copil asimilează noțiunea de „preocupare” dacă aceasta i se servește în ambalajul gratuit al jocului, dar educația pentru teatru — chiar dacă pornește de aici — nu-și poate propune atît de puțin. Teatrul pentru copii este important în măsura în care aduce ceva în plus față de educația curentă, completînd cei „șapte ani de acasă” cu un element nou, inefabil, legat de calitatea de spectator — gustul pentru teatru. Sigur că spectatorul în

vîrstă de 7 ani nu-și va putea oferi dreptul — de care va beneficia din plin mai tîrziu, la maturitate — de a aprecia calitatea unui spectacol, regia, interpretarea, scenografia, de a emite păreri și observații în legătură cu aceasta. Copilul „gustă” teatrul la modul cel mai propriu și ceea ce rămîne pentru el este tocmai plăcerea de a reveni în sala de spectacol. Noi ne-am obișnuit poate atît de mult să-i considerăm pe copii „publicul de mîine” încît am impresia că pierdem uneori din vedere tocmai faptul că, pînă una-alta, el constituie „publicul de azi”. Deprinderea de a veni la teatru este cea dintîi care se impune a fi cultivată pentru că, oricum, prima condiție privind crearea și dezvoltarea gustului pentru spectacol este aceea de a pune față în față publicul și spectacolul. Calitatea acestuia din urmă se reflectă, practic, în puterea sa de a se impune nu numai atenției de moment, ci memoriei înseși. — și nu de puține ori am întîlnit spectatori adulți care treceau pragul teatrului pentru copii în amintirea unui spectacol văzut cu 3—4 decenii în urmă și care le-a marcat cu strălucire durabilă evenimentul în memorie.

Nu pot spune astăzi dacă spectacolele copilăriei mele s-au ridicat din punct de vedere artistic pe culmile artei teatrale. Dar ele au avut darul de a mă chema la teatru, de a-mi oferi ceva special, de care nu-mi dădeam seama, dar simțeam că este altceva decât joaca de fiecare zi, de a mă transforma dintr-un copil curios într-un spectator din ce în ce mai conștient de locul lui din sala de spectacol. De aceea înclin să cred că spectacolele pe care le-am văzut în copilărie au fost spectacole bune. Și tot de aceea aș adăuga criteriilor artistice ale spectacolului destinat celor mici, pe care, desigur, nu vom obosi niciodată să le căutăm și, pe cît posibil, să le organizăm, încă unul, legat de capacitatea și de mijloacele teatrului pentru copii de a-și educa copiii pentru teatru. Eu cred că în acest domeniu zicala înțeleaptă cu ziua bună care se cunoaște de dimineață s-ar putea traduce printr-o butadă — care nu știu cît e de butadă — că publicul de mîine nu este, pînă la urmă, altceva, decât publicul de azi, care — a mai îmbătrînit puțin.

